

KÜLÜGYMINISZTERIUM

Dr. Bényi József

2301/Bé.

KÜLÜGYMINISZTERIUM TÜK	
VISSZAMINÓSÍTVE	
Dátum:	98/1/19. Alírást: JS
Megjegyzés:	

- 1./ Várkonyi elvtárs
- 2./ Horn elvtárs
- 3./ Barity elvtárs
- 4./ Kovács L. elvtárs
- 5./ I. Területi Főo.
- 6./ II. Területi Főo.
- 7./ III. Területi Főo.
- 8./ V. Területi Főo.
- 9./ VI. Területi Főo.
- 10./ VII. Területi Főo.
- 11./ SZEFO
- 12./ KTFO
- 13./ TIR
- 14-15./ TEFO
- 16./ Nemzetközi Szervezetek Főo.
- 17./ Saját

J E L E N T É S

a VSZ külügyminiszter-helyetteseinek a bécsi EBEE
utótalálkozóval foglalkozó varsói
konzultációjáról

A VSZ tagállamainak külügyminiszter-helyettesei 1987. június 30-án Varsóban konzultációt tartottak, amelyen áttekintették a bécsi utótalálkozó 3. szakaszának eddigi menetét és a további feladatokat.

A ~~Katonai-politikai biztonság kérdéskörében~~ elvi fontosságú eredmény, hogy az Egyesült Államok beleszerezett a hagyományos leszerelés kérdéseinek európai keretekben való tárgyalásába. A résztvevők a velencei csúcsértekezlet és a NATO reykjavíki ülése kapcsán rámutattak a NATO álláspont néhány új, pozitív elemére, de egyes értékelések szerint a NATO-nak még nincs kiérlelt elképzelése a tárgyalások tartalmáról. A ~~szovjet elnökség~~ hangsúlyozta: az EBEE keretében belül a 35-ök és a 23-ak tárgyalásának párhuzamos jellege nem ellenkező érdekeltségű. Az a fontos, hogy erősítsük a leszerelési tárgyalások kapcsolódását az összeurópai folyamathoz. Az optimális megoldás számunkra az lenne, ha Stockholm II.

keretében együtt tárgyalnánk a bizalomerosztó intézkedések és a leszerelés kérdéseit. Ettől az állásponttól egyelőre korai lenne még visszalépni. A párhuzamosságot a Szovjetunió úgy értelmezi, hogy a 35-ös keretben a leszerelési kérdésekről legalább általánosságban szó esne, míg a 23-ak tanácskozásán a gyakorlati lépésekről folynának megbeszélések.

Szovjet vélemény szerint a 35-ös és a 23-ak tárgyalása kapcsolódásának a következőkben kellene kifejezően mutatnia:

- a résztvevők közül lehetőleg részt vegyjenek az NN országok képviselői is;
- pontosan rögzíteni az NN országok lehetőségét arra, hogy kapcsolódásuknak a tárgyalásokon kifejthessék nézeteiket;
- a 35-ös és a 23-ak összehangolásának közös plenáris ülését tartanának;
- mindkét fórumot egy időben tartandó meg és lehetőleg ugyanazon összetételű delegációk vennének részt azokon.

Román részről hangsúlyozták: a 23-ak tanácskozásain az EBEE eljárási szabályoknak kellene érvényesülniük, ezáltal is elkerülve, hogy e fórum tömbközi jellegűvé váljék.

A leszerelési mandátum kapcsán szovjet részről hangsúlyozták: elfogadhatatlannak tartják a nukleáris eszközök lekapcsolását. Ezek jelentős része kettős rendeltetésű, sok ország hadserege fegyverzetének elválaszthatatlan alkotóelemét képezik. A szovjet küldöttségnek ugyanakkor utasítása van arra, hogy a csökkentésnek az EBEE országok fegyveres erői speciális strukturájának figyelembe vételével kell megvalósulnia. Csehszlovák részről felvetették: foglalkozni kellene a

pl. a hagyományos fegyverzetrel való párhuzamos megvitátás lehetőségével. Felvetették a leszereléssel kapcsolatos lengyel javaslat továbbfejlesztésének szükségességét is.

A szovjet küldöttség hangsúlyozta, hogy a mandátumra vonatkozó kompromisszum készítése idején még inkább aktív szerepet kell a hadügyeti felhatalmazással rendelkező felelősöknek az NDK és Bulgária javasolta, hogy annak következő ülésére a nyugati mandátum-tervezet beterjesztése után kerüljön sor. Szovjet részről a javaslattal elvben egyetértettek.

A bizalomteremtéssel foglalkozó tárgyalások mandátumán az NDK részéről határozottan meg akarták a területüket amelyeket feltehetően be szeretnének kapcsolni. Ők a szárazföldi csapatok hadgyakorlatai méretének csökkentésére, a nagyméretű légi és haditengerészeti gyakorlatok előzetes bejelentésére gondolnak.

A szovjet küldöttség az EBRF országok külügyminisztereinek bécsi találkozóival kapcsolatban hangsúlyozta: Közösnek kellene gondolkodni annak koncepciójáról. Figyelembe véve, hogy nem kizárólag a leszerelési tárgyalások megkezdésével, hanem a helsinki folyamat kulcskérdéseivel is foglalkozna. Lengyel részről a javaslatot úgy értelmezték, hogy az a bécsi találkozó befejezésén való külügyminiszteri részvétel jelentése

Egyetértés mutatkozott abban, hogy a bécsi tárgyalások katonai aspektusait tekintve fokozott jelentősége van az N+N országokkal való kontaktusoknak. Szovjet részről a jugoszláv és a ciprusi külügyminiszterrel folytatott tárgyalásaik után az N+N országok aktívabb szereplésére számítanak. A szovjetek különösen figyelmet fordítottak Jugoszláviára. Kiemelték, hogy az eddigieknél nagyobb figyelmet kell szentelni a földközi-tengeri biztonság kérdéseinek.

Egyetemes megállapodás alapján, hogy fenntart a helsinki Záróokmány mind a 6.2. cikkének - azok összességében való - érvényességét. A nyugati országok egyoldalúan kiemelik a hetedik elvet, az emberi jogi ellenőrzési mechanizmusra vonatkozó elképzeléseiket, a vallásgyakorlat és az egyéni jogok kérdését. A Szovjetunió és az NDK sikraszállt a szuverenitás, a belügyekbe való be nem avatkozás mellett az emberi jogi kérdéskörben. A csehszlovák képviselő rámutatott arra, hogy nem szükséges mindig belemenni a konfrontációba. VSZ egyeztetőt javasolt, amelyen megvitathatnánk: az egyes szocialista országokban az emberi jogok területén milyen elfogadható módosításokat lehetne végrehajtani és milyen határokig.

A Helsinki Helsinki Záróokmányának koncepciójával kapcsolatban egyetemes alapkizáró, hogy röviden, a külügy és a területi egyenlőség nyilvánvaló konkrét ajánlásokat kellene megfogalmazni. Nem szükséges a Záróokmányban szereplő minden kérdésre kitérni, ismételni korábbi megfogalmazásokat.

A gazdasági együttműködés kérdéskörével foglalkozó munkacsoportban a nyugati országok időhúzásra törekvenek, a szocialista országokat szeretnék felelőssé tenni a kelet-nyugati gazdasági együttműködés nehézségeiért. Ennek ellenére itt rajzolódna ki leginkább egy tartalmas szöveg körvonalai.

Biztatóak a kilátások egy szakértői találkozó összehívását illetően. Szovjet részről hangsúlyozták, nincs mit tartanunk az üzletemberek munkafeltételeire, a kereskedelmi információkra vonatkozó nyugati igényektől. Csehszlovákia a gazdasági Fórum kapcsán állt elő. A majusi csehszlovák-nyugati tárgyalásokkal kapcsolatban megállapították, hogy a Fórum ügyét közös megfigyelés helyi kereskedelmi az NSZK államapparátusa egyoldalúan értelmezni és a fórumot mindenképpen az NSZK-ban akarja megrendezni.

Románia, Szerbia, Magyarország, egy gazdasági, egy tudományos-műszaki együttműködési és egy környezetvédelmi konferenciára összehívását. Képe a szocialista országok támogatását egy európai műszaki-tudományos együttműködési konferencia Romániában való megrendezéséhez.

A környezetvédelem kapcsán szovjet részről kifejtették, úgy látszik csökken a konszenzus esélye az Ökológiai Fórumra vonatkozó bolgár javaslat ügyében. Célszerű lenne a bolgár, a román és az északi javaslatok ötvözése.

A konferenciákra készülő központi témája a moszkvai humanitárius konferenciára volt. A szovjet és más delegációk hangsúlyozták, eljutottunk ahhoz a ponthoz, amikor részletesen meg kell határozni álláspontunkat. A jelenlegi szovjet elképzelések az alábbiakban foglalhatók össze:

A konferenciára elővezetés: "Az EBEÉ résztvevő államai képviselőinek konferenciája a humanitárius együttműködés fejlesztéséről a helsinki folyamat emberi dimenziójának összefüggésében" lehetne.

A fő cél az, hogy a mandátumot olyan tartalmi elemekkel lássuk meg, amely lehetővé teszi a szocialista országok ellensúlyozását. A konferencia alaptémája: az EBEÉ résztvevő államok humanitárius kapcsolatainak áttekintése, az emberi személyiség szabad és teljes kibontakozása, szellemi gazdagodása, szerepének növelése a helsinki folyamaton belüli összefüggésben.

Az emberi jogi prizmán keresztül lehet vizsgálni minden bennünket érdeklő, a "harmadik kosárba" tartozó kérdést, s a hangsúly az emberi jogokra és kontaktusokra kerül, amivel a nyugatiaknak nehéz vitázniuk.

A konferencia résztvevői az EBEE résztvevő államai, ennek megfelelően szovjet részről hangsúlyozzák a hivatalos jellegét és politikai/minisztériumi szintű megfigyelést terveznek. A küldöttségek létszámát nem kívánják korlátozni, a tagok kijelölését az illető ország szuverén jogának tekintik. Számolnak társadalmi személyiségek részvételével.

~~Időpontjait és helyét tekintve~~ Időpontját tekintve a Szovjetunió rugalmas, azt a Bécs utáni szakértői találkozók függvényében szemléli. A plenárius ülésekre a sajtó és a közvélemény számára szabad utat biztosítanak. Lehetségesnek tartják a konferencia lezárását önálló záródokumentummal/ajánlások a következő utótalálkozóra/kommunikéval vagy delegációvezetői zárónyilatkozattal.

~~Az NGO-k és magánszemélyek beutazását nem kívánják akadályozni. Gondolkoznak ugyanakkor azon is, hogy meghívják az emberi jogok Nyugaton történő megsértésével foglalkozó NGO-k képviselőit is.~~

Az emberi jogok érvényesülésének ellenőrzése helyett az együttműködés mechanizmusát kellene előtérbe helyezni, és ezt meg lehetne vitatni a konferencián. E kérdések megvitatásának legrealisabb keretét azonban a kétoldalú bizottságok intézményeiben látják. Az u.n. monitor-csoportokkal kapcsolatban a szovjet álláspont az, hogy amennyiben azok saját országaikban alkotmányos keretekben, a törvényeknek megfelelően tevékenykednek, és céljuk az EBEE folyamathoz való pozitív hozzájárulás, úgy egyet lehet érteni azzal, hogy a résztvevő államok jóindulattal viszonyuljanak hozzájuk.

Az NDI hangoztatta, hogy nem enged meg a belső körbe való beavatkozást, az emberi jogok kérdésének az utazásra történő lecsökkentését. Közös offenzív álláspontot sürgetett a kiutazásoknak a beutazási könnyítésekkel való összekötése érdekében.

